

מחול

מודרני

התפתחות המחול המודרני ברוסיה החלה בשנים הראשונות של המאה העשרים. היא הושפעה בראש ובראשונה מאיזאדורה דאנקן, שביקרה ברוסיה ב-1905. הופעתה אז השפיעו השפעה ניכרת על עבודתו של מיכאיל פוקין. אחרי מהפכת אוקטובר 1917, דאנקן שבה לרוסיה, וייסדה בית ספר משלה במוסקבה

מופיעה של דאנקן והצהרותיה מצאו בתחומים שונים של התרבות הרוסית וגרמו לשינויים בלהקת הבולשוי במוסקבה, ובזו של תיאטרון מארינסקי בסנט פטרבורג. שינויים אלה היו קשורים בשמם של פוקין בפטרבורג ושל גורסקי במוסקבה.

גם רעיונותיו של ז'אק-דלקרוז השפיעו על להקות מחול במוסקבה וסנט פטרבורג (אז פטרוגראד).

במקביל, להקות חדשות, קטנות יותר, נוסדו בשתי ערי הבירה אחרי המהפכה. אלה נקראו "סטודיות", והסטודיו אמור היה לאחד יוצרים בעלי השקפות אסתטיות קרובות. בראש כל סטודיו כזה עמד יוצר חדשן. להקות אלה מילאו תפקיד מרכזי בהתפתחות המחול בשנות מלחמת העולם הראשונה ובשנות ה-20.

הכיוון החדש של הסטודיות נע בעיקר בשני מסלולים. היו שניסו לחדש את הסגנון שלהם

האמנות החדשה של זמנו. יוצרים אלה נמנים עם רשימת היוצרים החשובים של התקופה. סטודיות רבות אחרות נעלמו מהשטח כעבור זמן קצר, ונותרו רק כשמות בתולדות המחול של אותם ימים, אחדים מחידושיהם נשכחו. אחרים הגיעו לארצות אחרות ועשויים לשמש היום יוצרים חדשים.

הרשימה כוללת את הסטודיו של מורדקין, וולנסקי, מוסולובה, צ'רנסקיה, מאיה, אלכסייבה, גרמינה, וכן הסטודיו של פורגר, "MASTFOR", "הבאלט הצעיר" של באלאנשין, "הבאלט הקאמרי" של גולייזובסקי ועוד. פעילותם לבשה צורות שונות. למשל, צ'רנסקיה למדה אצל דלקרוז בפריס

ברוסייה

ובהלראו (גרמניה). לדעתך, היא היתה היחידה שאימצה את עקרונות האקספרסיוניזם במחול "הפלסטי".

וזה מאיה היתה בוגרת קונסרבטוריה, ופסנתרנית במקצועה. היא פתחה סטודיו משלה, שבו עבודתה התבססה על העקרונות של פרנציסקה ביאטה (BEATA), חניכתם של דאנקן ודלקרוז.

לודמילה אלכסייבה עבדה במסגרת מה שנקרא "פרולטקולט", משמע אמנות פרולטארית. היא ביקשה לפתוח את תחום המחול לרקדנים לא מקצוענים. היא השתמשה ב"מחול פלסטי" בסגנונה של דאנקן. בשנת 1924 נסגר הסטודיו והיא החלה ללמד במועדון "בית המדען". הסטודיו שלה עדיין פעיל במוסקבה.

להקתה של ורה מאיה התקיימה זמן רב יותר מאלה של היוצרים המודרניים האחרים. הלהקה נסגרה על ידי השלטונות ב-1924 ומאיה נאלצה להסכים לפשרות מסוימות - לא עוד מחול "פלסטי", והיה עליה להכניס לרפרטואר מחול עממי ומיני תמונות "מעודנות".

רעיונותיה של דאנקן השפיעו במידה ניכרת. חברי ה-GEPTANOR ניסו לפתור את בעיות הקשר בין המחול למוסיקה, שאלה המעסיקה אמנים גם היום.

מלבד הסטודיות בשתי ערי הבירה, הופיעו חבורות שהונהגו על ידי אמנים, שהיו בוגרי הבולשוי והמארינסקי, כגון קאסיאן גולייזובסקי, שלא הסכים עם הנעשה בבאלט. גולייזובסקי ניסה לחפש שפת תנועה חדשה, אבל כזו שתבסס על המחול הקלאסי. הוא פתר בעיות רבות של המחול החדש, שמר על הקשר שבין המוסיקה לתנועה, בין המקצבים והתלבושות הפלסטיות, ובין כל המרכיבים הללו לתאורה, לצבעים ולתפאורה.

מתנגדו היה לב לוקין מהבולשוי, שהיה ידוע מאוד בשנות ה-20. יצירותיו התבססו על מוסיקה שלא נועדה מראש למחול. עבודותיו

מאת אלנה צ'רנישבה (מוסקבה)

על בסיס הבאלט הקלאסי, והיו שנהו אחרי שיטותיו של ז'אק-דלקרוז והיוריתמיקה שלו, או רעיונותיה של איזאדורה דאנקן.

היו בהם כאלה שניסו לחקור ולנצל את המקצבים של חיי היום יום. אחרים ביקשו ליצור יחס חדש בין המוסיקה והתנועה, ושפת מחול חדשה.

רבים ממנהיגי הסטודיות היו אינטלקטואלים, שגדלו בתרבות הרוסית בשנים שקדמו למהפכה. היוצרים שהחלו את דרכם לפני המהפכה היו מודעים היטב לאסתטיקה של העבר והכירו היטב את המסורת שנוצרה בראשית המאה, והם ניסו ליישם את הידע שלהם בעבודתם המעשית.

לכל אחד מיוצרי המחול, כגון באלאנצ'יבדזה (לימים באלאנשין), קאסיאן גולייזובסקי, ליאוניד ז'וקוב, ניקולאי פורגר, היו רעיונות אסתטיים משלו, אותם ניסה ליישם במסגרת

"מחול חשמלי" מאת ניקולאי פורגר ולהקתו "רקדני המכוונות" - 1923, ציור: בוריס ארדמן
"ELECTRIC DANCE" FROM NIKOLAI FOREGGER'S MACHINE DANCERS, 1923. DRAWING BY BORIS ERDMAN

(גרמניה), ובשנת 1993 הוזמנה "הלהקה המחוזית" לפסטיבל המחול האמריקני בדורהם, קארוליינה הצפונית.

להקה אחרת, המכנה את עצמה "תנועה טהורה", מנסה לנסח שפת תנועה חדשה בעזרת קשרים בין צורות קלאסיות טהורות וספורט.

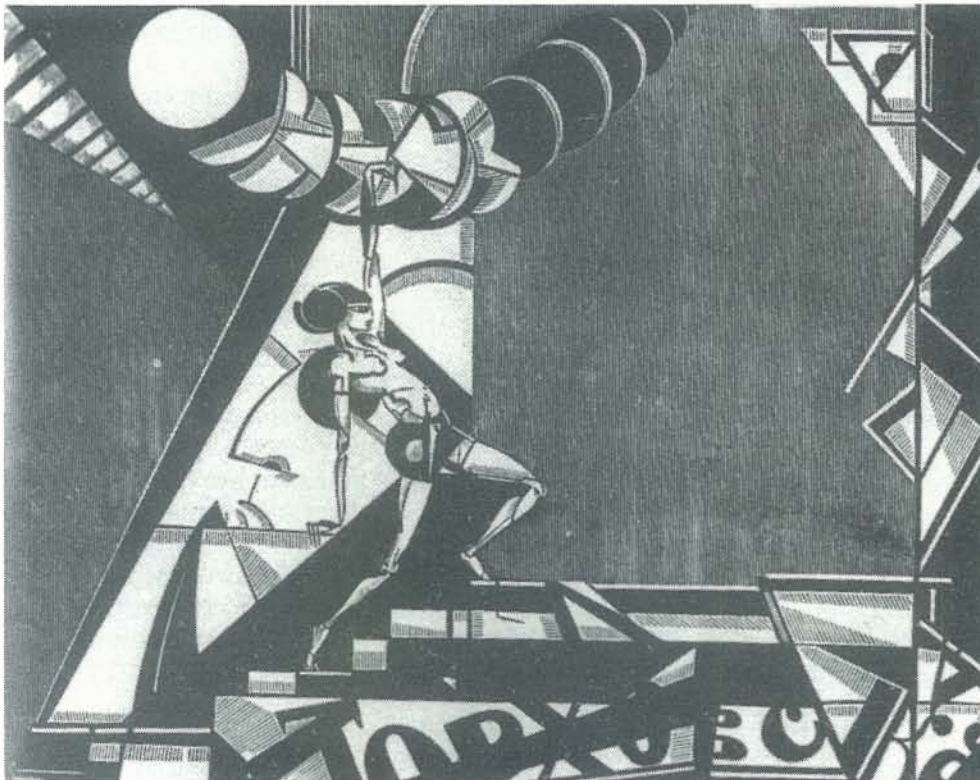
בעיר פרס שבהרי אוראל פועלת קבוצתו של יבגני פאנפילוב, "אקספרימנט", השוללת את המסורת של הבאלט העלילתי, ומנסה לפתח מסורת במישור חדש של שפה מודרנית פופולרית.

בשנת 1992 התקיים לראשונה "פסטיבל דאנקן" וב-1990 התקיים בוולאדיוסטוק הפסטיבל הראשון למחול מודרני.

הלהקות החדשות אינן זוכות לכל תמיכה מצד ממשלת רוסיה. כולן עצמאיות, והפסטיבלים אורגנו על ידי איגוד התיאטרונים הרוסי.

תנועת הסטודיות שבה לנוף המחול הרוסי ואפשר לקוות לחידוש התחרות וההפריה ההדדית בין השיטות השונות ולשמחת היצירה.

הגל השני של מחול חדיש ברוסיה החל. המצב אינו קל, אבל יש תקווה. אנו מצפים ליצירות חדשות ולשמות חדשים של יוצרים. ליצירת מחול רוסי מודרני.

"שלומות" מאת גולייזובסקי, חרדנית: טחובסקאיה, 1923, ציור: גאלאדז'ב
GOLEIZOVSKY'S "SALOMÉ" DANCER: TARKHOVSKAYA, 1923
DRAWING BY GALADZHEV

פסק הזמן עד לחידוש המחול המודרני נמשך 60 שנה. רק בשנות ה-80 של המאה שלנו היינו עדים לחידוש מרשים של הניסיונות בתחום המחול המודרני. רק בסוף העשור הבהיקו שוב הבזקי יצירה מודרנית בתחום המחול ברוסיה

חדש, למצוא דרך חדשה, אבל היום אי אפשר להצביע על כיוון סגנוני ברור בניסיונות אלה.

ולא רק במרכזים הגדולים של רוסיה, הקרובה למערב אירופה, קרו הדברים, למשל, בוולאדיוסטוק הרחוקה, אולגה ברדילוביץ' אינה מתכוונת לשעשע את הצופים הבאים למופעיה. היא אף אינה מבקשת ללמד מישהו. היא מעדיפה דרכים להידברות אמיתית. עליך להתרגל למתרחש על בימתה. מתברר לך,

שנקראו "MOTOBIO SCULPTURA" ("פיסול מוטורי-חי") היוו למעשה שורה של תמונות פלסטיות ומחוות. הוא הדגיש את הצבעוניות, ועבודותיו נראו כמעין רישומים.

להקתו של פורגר, "אוקטובר הרוקד", היתה לסמל התקופה החדשה. הלהקה חדלה מהתנגדותה למסורות תרבותיות מראשית המאה. ו. מאיירהולד, במאי חדשני ידוע, היה מנהיגה של קבוצה אחרת, שנקראה "אוקטובר תיאטרלי". פורגר שיתף איתו פעולה בניסיונותיו ליצור שפה כוריאוגרפית חדשה, כזו שמאיירהולד ביקש למצוא בתחום התיאטרון. פורגר רצה ליצור סגנון חדש, שיבטא את הדינאמיות של התקופה הסוערת בה פעל. המקצבים שלו אמורים היו להיות מקצבי חיי היום יום של העידן הסוציאליסטי.

לצד ניסיונות אלה נעשו מאמצים לבקש תיאטרליות אינטנסיבית ולהפוך את המחול לנגיש ומוכן לקהלים ללא השכלה מחולית קודמת. ניסיונות כאלה נעשו במסגרת הסטודיו "DRAMBALET". גישה זו שלטה בבאלט הסובייטי בשנים 1930-1950.

בלתי אפשרי לנחש מה היה קורה לו הרשו השלטונות לחדשנים אלה לנהל פעילות סדירה. בשנת 1924 נבדקו כל הסטודיות מטעם השלטונות. רבים מהם נסגרו. אלה שהורשו להמשיך לפעול לא יכלו להתפתח בצורה חופשית וזה היה קיצה של התקופה הראשונה של המחול המודרני ברוסיה.

בשנת 1927 הכריז שר התרבות לונאצ'ירסקי - איש בעל דעות מתקדמות ובדרך כלל סובלני: "בחזרה לאוסרובסקי" (מחזאי רוסי ריאליסטיקן). משמע, חזרה לריאליזם של המאה הקודמת. כל התרבות הסובייטית נאלצה לשוב לאחור, למאה התשע-עשרה. מבקר הבאלט איוואן סולרטינסקי הכריז: "חזרה לנובר!" (נובר, האיש שדרש במאה השמונה-עשרה לעצב את הבאלט עיצוב דרמטי-עלילתי עקבי).

הגיע עת הדרמה הבאלטית, עידן הבאלט העלילתי. תמו הניסויים בתחום הבאלט. פיתוח המחול המודרני נפסק כליל. הפרק הראשון של המחול המודרני ברוסיה הסתיים.

פסק הזמן עד לחידוש המחול המודרני נמשך 60 שנה. רק בשנות ה-80 של המאה שלנו היינו עדים לחידוש מרשים של הניסיונות בתחום המחול המודרני. רק בסוף העשור הבהיקו שוב הבזקי יצירה מודרנית בתחום המחול ברוסיה. בוודאי אין זה מקרה, שהסטודיות החדשות קמו בערים הגדולות, במוסקבה וסנט פטרבורג, מקום שם נמצאו המרכזים החשובים של המחול המסורתי.

המחול המודרני החל כמעט במחנת, במועדונים, בתי ספר ואוניברסיטאות. כל היוצרים שניהלו פעילות זו היו בעצמם בוגרי האקדמיות הקלאסיות. הם ניסו ליצור משהו